

یادآوری

«دوست عزیزم! چقدر از فارسی سال گذشته به خاطر داری؟»

۱ کدام گروه از واژه‌های زیر، همگی غیرساده‌اند؟

- (۱) احترام - پیروزی - راهنما
○ (۲) محصول - همسایه‌ها - با ارزش
○ (۳) باهوش - غمگین - کتاب‌دار
○ (۴) نوجوان - رفتار - فرمان

۲ کدام یک از ترکیب‌های زیر، «ترکیب اضافی» است؟

- (۱) کیف چرمی
○ (۲) آثار تاریخی
○ (۳) آرزوی رنگین
○ (۴) رهبر انقلاب

۳ املاي کدام واژه با توجه به معنای آن نادرست است؟

- (۱) قراضه: کهنه
○ (۲) ضلال: سایه‌ها
○ (۳) محوطه: میدان
○ (۴) مواعظ: اندرزها

۴ در کدام بیت، فعل «گذشته» وجود دارد؟

- (۱) اگر چشم داری به دیگر سرای / به نزد نبی و وصی گیر جای
○ (۲) ببايد هر دو پا محکم نهادن / از آن پس فکر بر پای ایستادن
○ (۳) به راستی که یکی از نواغ ادب است / میان شاعره‌ها تاکنون نظیرش نیست
○ (۴) برزگری پند به فرزند داد / کای پسر این پیشه پس از من تو راست

۵ عبارت زیر، چند جمله است؟

«الهی! دلی ده که در کار تو جان بازیم.»

- (۱) یک جمله
○ (۲) دو جمله
○ (۳) سه جمله
○ (۴) چهار جمله

۶ «مفعول» در بیت زیر، کدام است؟

«قیمت هر کس به قدر علم اوست
هم‌چنین گفته است امیرالمؤمنین»

- (۱) امیرالمؤمنین
○ (۲) قیمت هر کس به قدر علم اوست
○ (۳) قیمت هر کس
○ (۴) هم‌چنین

۷ کدام فعل برای کامل شدن معنایش به سه جزء (نهاد، مفعول و متمم) نیاز دارد؟

- (۱) ترسید   ○ (۲) ترساند   ○ (۳) داشت   ○ (۴) خورد

۸ کدام گزینه با بقیه متفاوت است؟

- (۱) موظف - وظیفه - وظایف   ○ (۲) تضمین - ضمان - ضمانت
○ (۳) نظم - انضباط - نظافت   ○ (۴) سؤال - مسئله - سائل

۹ در کدام گزینه، غلط املائی وجود دارد؟

- (۱) قسمت اعظم عمر به غفلت سپری می‌شود.
○ (۲) مقصود این نیست که دائماً در کوشش و اضطراب باشید.
○ (۳) عمر حقیقی را شناسنامه ما تأیید نمی‌کند.
○ (۴) اسکندر در اثنای سفر به شهر رسید.

۱۰ در عبارت زیر، به ترتیب چند ضمیر پیوسته و چند ضمیر گسسته آمده است؟

« هیچ چیز به اندازه دیدن یک مادر، وقتی که کودکش را در آغوش دارد، روح‌پرور نیست و هیچ چیز احترام و ستایش را به قدر حالت مادری که کودکانش او را احاطه کرده‌اند، بیدار نمی‌کند. »

- (۱) یک ضمیر پیوسته - یک ضمیر گسسته
○ (۲) دو ضمیر پیوسته - دو ضمیر گسسته
○ (۳) یک ضمیر پیوسته - دو ضمیر گسسته
○ (۴) دو ضمیر پیوسته - یک ضمیر گسسته

درس اول

پیش از این ها

نکته‌های دستوری

۱. آموختیم که «زبان» با «ادبیات» تفاوت دارد؛ هرگاه بخواهیم مقصود خود را بیان کنیم، از زبان استفاده می‌کنیم؛ اما وقتی بخواهیم همان مقصود و منظور را زیباتر و تأثیرگذارتر بگوییم، از ادبیات بهره می‌گیریم.
ادبیات استفاده از زبان به همراه آرایه‌ها و زیبایی‌های سخن، مثل تشبیه، کلمه‌های مترادف، متضاد و ... است.
۲. ساختمان زبان از عناصری تشکیل می‌شود. واژه‌ها و جمله‌های زبان مانند ظرف‌هایی هستند که فکر ما را در خود جای می‌دهند. باید به هنگام خواندن هر اثر و شنیدن گفتار هر شخص، با درنگ و تأمل، نحوه گزینش واژه‌ها و زمینه فکری آن را جست‌وجو کرد.
برای درک بهتر هر اثر، باید به «ساختار» و «محتوای» آن توجه کرد.

نکته‌های نگارشی

۱. در زبان فارسی، بعضی حروف، مانند (ذ - ز - ض - ظ) تلفظ یکسان دارند؛ اما شکل نوشتاری آن‌ها متفاوت است.
با توجه به معنا، به املاي این گونه کلمات باید توجه کرد.
۲. هر نوشته، ساختمانی دارد که مسیر نوشتن را هموار می‌کند؛ طبقه‌بندی ذهن، گام اول در تهیه نقشه نوشتن است.

سؤالات چهارگزینه‌ای

۱ کدام واژه با «الهیّت» هم‌خانواده است؟

- (۱) الهه   ○ (۲) إله   ○ (۳) الله   ○ (۴) همه موارد

۲ آیه مبارکه «تُعَزُّ مَنْ تَشَاءُ وَ تُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ» به کدام بیت اشاره دارد؟

- (۱) یکی را به سر، برنهد تاجِ بخت / یکی را به خاک اندر آرد ز تخت
○ (۲) به درگاه لطف و بزرگیش بر / بزرگان نهاده بزرگی ز سر
○ (۳) جهان متفق بر الهیتش / فرو مانده از کُنه ماهیتش
○ (۴) بشر، ماورای جلالش نیافت / بصر، مُنتهای جمالش نیافت

۳ «خلیل» لقب کدام یک از پیامبران بزرگ الهی است؟

- (۱) حضرت نوح (ع)   ○ (۲) حضرت ابراهیم (ع)
○ (۳) حضرت موسی (ع)   ○ (۴) حضرت عیسی (ع)

۴ به کدام صفت پروردگار در بیت زیر، اشاره نشده است؟

«خداوند بخشنده و ستگیر   کریم خطابش پوزش پذیر»

- (۱) غفار   ○ (۲) تَوَّاب   ○ (۳) رحمان   ○ (۴) خالق

۵ بن مضارع افعال زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

«گفتند - بجنگیم - خوابیدی - فرستادم - سپرد»

- (۱) گو - جنگ - خواب - فرست - سپر
○ (۲) گفت - جنگید - خوابید - فرستاد - سپرد
○ (۳) بگو - بجنگ - بخواب - بفرست - بسپر
○ (۴) گو - جنگید - خوابید - فرستاد - سپر

سؤالات تشریحی

۱ آیه مرتبط با بیت زیر را بنویسید؛ این آیه مبارکه مربوط به کدام سوره از قرآن مجید است؟

«دوستی از من به من نزدیک‌تر   از رگ گردن به من نزدیک‌تر»

۲ ابیات زیر، به کدام صفات پروردگار اشاره دارد؟ (به عربی بنویسید.)

خداوند بخشنده و ستگیر کریم خطابش پوزش پذیر

(الف)

عادت او نیست خشم و دشمنی نام او نور و نشانش روشنی

(ب)

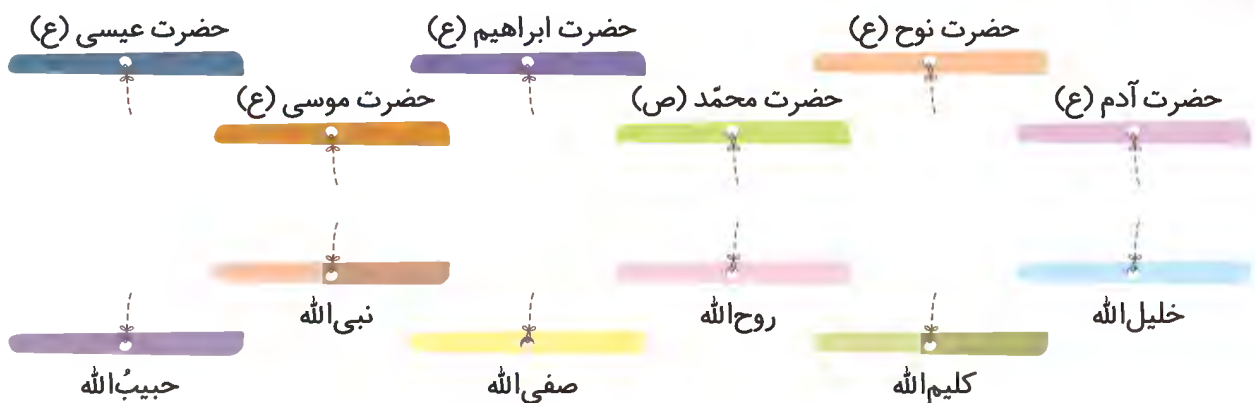
۳ بیت زیر با کدام بیت «ستایش سعدی» ارتباط معنایی دارد؟

«سعدی اگر عاشقی کنی و جوانی عشق محمد بس است و آل محمد»

۴ جدول زیر را کامل کنید.

فعل	بن مضارع	مصدر	زمان	شخص
می گوئیم	_____	_____	_____	اول شخص جمع
بردند	_____	بُردن	_____	_____
می سازد	_____	_____	_____	_____
یافتیم	_____	_____	گذشته	_____
دیدید	بین	_____	_____	_____
پرسیدی	_____	_____	_____	_____

۵ نام هر پیامبر را به لقب مربوط به آن وصل کنید.

۶ تفاوت معنایی واژه‌های زیر را بنویسید.

زَلّت	صیْف	اَلِیْم
ذَلّت	سِیْف	عَلِیْم
قَدْر	حِیَات	گِزاردن
عَدْر	حِیَاط	گِزاردن

۷ برای هر یک از ابیات زیر، یک متن ادبی در دو سطر بنویسید.

(الف) به نام خدایی که جان آفرید   سخن گفتن اندر زبان آفرید

(ب) بشر، ماورای جلالش نیافت   بصر، منتهای جالش نیافت

(ج) تامل در آینه دل کنی   صفایی به تدریج، حاصل کنی

(د) محال است سعدی که راه صفا   توان رفت جز بر پی مصطفی

۸ برای هر یک از واژه‌های زیر، دو هم‌خانواده بنویسید.

تدریج	حاصل	جلال	لطف	متفق	کریم
_____	_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____	_____

یا تا شعر باران را بجوایم
 گهی دشت است و گاهی کوهساران
 تو هم شعر خدایی، چون ندانی
 که باید خوشتن را خود بخوانی؟

الف) شاعر در این شعر برای زیبایی بیشتر سخن از آرایه ادبی «تشبیه» بهره گرفته است؛ دو نمونه تشبیه در شعر بیابید و بنویسید.

ب) چه آرایه ادبی دیگری در شعر مشاهده می‌کنید؟

ج) مضمون کلی شعر چیست؟

د) به عقیده شاعر، بهترین آموزگار کیست؟ چرا؟

بیشتر بدانیم

«قیصر امین‌پور»

قیصر امین‌پور (۱۳۸۶ - ۱۳۳۸ ه. ش) استاد دانشگاه و شاعر معاصر است که از شعرای موفق پس از انقلاب به شمار می‌آید.
 از آثار او می‌توان «در کوچه آفتاب، تنفس صبح، مثل چشمه مثل رود، به قول پرستو و آینه‌های ناگهان» را نام برد.

نگارش من

گفت‌وگویی صمیمانه با خداوند؛

واژه‌نامه

از پی کسی رفتن: به دنبال کسی رفتن، پیروی

الهیت: خدایی

بَصَر: بینایی، بینش، چشم

بوریا: حصیری که از نی می‌بافند.

بنی آدم: فرزندان آدم (ع)، انسان

پرستار: فرمانبردار، مطیع

پوزش‌پذیر: پذیرندهٔ پوزش

توفنده: پرخروش، خروشان، غوغاکننده

جمال: زیبایی، نیکی

خلیل: دوست، حضرت ابراهیم (ع) از پیامبران الهی

که مردم را به خدای یگانه دعوت کرد و خانهٔ کعبه

را به دست خویش ساخت.

دستگیر: یاریگر، مددکار

صفا: پاکی، پاک‌دلی، پاکیزگی، خلوص

طلعت: روشنی، فروغ

طنین: انعکاس صوت، پژواک

عطا: بخشش، انعام

کریم: بخشنده، سخاوتمند

کُنه: پایان و حقیقت چیزی، ذات

ماهیت: حقیقت، ذات، چیستی

مُتَّفِق: هماهنگ

مُحَال: ناشدنی، غیرممکن

محتوا: حاوی، شامل، درون‌مایه

مستور: پوشیده شده، پنهان

مُنْتَهَا (مُنْتَهی): به پایان رساننده، آخر

نیت: قصد، آهنگ، عزم